

Valstybinė miškų tarnyba Miško sanitarinės apsaugos skyrius
Vyr. specialistas Kęstutis Grigaliūnas

Trumpa Lietuvos valstybinių miškų 2017 m. pirmo pusmečio sanitarinės būklės apžvalga

Viso per pirmą pusmetį vabzdžių, ligų sukėlėjų, žvėrių, abiotinių ir kitų veiksmų pažeidimų užregistruota 5901 ha plote ir tai yra apie 1400 ha mažiau nei pernai tuo pačiu metu. Miško sanitarinės apsaugos priemonės židiniuose atliktos 1761 ha plote.

2017 metų pirmame pusmetyje užregistruoti pažeidimai valstybiniuose miškuose

Sukėlėjas	Pažeista		Atlikta priemonių	
	ha	intensyvumas, %	ha	iškirsta, ktm
Žievėgraužis tipografas	571,3	38	497,2	15718
Pušiniai straubliukai	117,9	18	89,2	
Pušinis smaliukas	18,9	10	18,9	89
Eglinis pjūklelis	1,9	20		
Eglinis poligrafas	1	67	1	233
Netikrasis eglinis skydamaris	0,9	50		
Grambuoliai (suaugėliai)	0,5	40		
Viso dėl vabzdžių	712,4		606,3	16040
Drebulinė pintis	1208,2	40	96	7890
Uosių džiūvimas	1031,6	44	370,4	22710
Šakninė pintis	216,9	22	91,9	3326
Ažuolų džiūvimas	47,5	24	5,4	412
Spygliakritis	37,1	57		
Saklys	10,3	10	9,6	84
Pušies spyglių rūdys	7,6	76		
Pūstasis gniaužtenis	6,9	63	6,9	656
Guobų maras	1,1	87	1,1	216
Eglės spyglių rūdys	0,5	80	0,5	90
Viso dėl ligų	2567,7		581,8	35384
Nukandžioti ūgliai	1126,6	18	9,9	
Nulaupyta žievė	575,8	18	5,3	1500
Nulaužytos viršūnės (briedžiai)	142,5	21		
Bebrai	41,8	13	32,8	271
Kormoranai	10,3	71		
Viso dėl žvėrių	1897		48	1771
Vėjalaužos ir/ar vėjavartos	607,7	37	518,1	27103
Šalnės	43,5	48		
Sausra	35,5	19		
Užmirkimas	22,6	73	5,7	706
Sniegalaūžos, ledalaūžos	9,7	19		
Gaisrai	4,8	63	1,4	57
Viso dėl abiotinių ir kt. veiksmų	723,8		525,2	27866
Iš viso	5900,9		1761,3	81061

Per pirmą pusmetį vabzdžių pažeidimai užregistruoti 1061 ha plote (apie 12% nuo visų židinių ploto). Iš vabzdžių žalingiausi buvo medžių liemenų kenkėjai – pažeistas 591 ha miškų. Didžiąją dalį pažeidimų sudarė eglių liemenų kenkėjai (571 ha), kurių gausiausias ir pavojingiausias yra žievėgraužis tipografas. Sanitariniais kirtimais žievėgraužio tipografo židiniuose iškirsta apie 15718 ktm. medienos 497 ha plote. Lyginant su 2016 metų pirmu pusmečiu žievėgraužio židiniai sumažėjo 88 ha. Tikėtina, kad žievėgraužio tipografo židinių plitimą pristabdys pakankamai vėsi, su dažnais lietumis pirma vasaros pusė, nepalanki naujai išsivysčiusių kenkėjų dauginimuisi. Aišku, ir miškų urėdijų taikomos miško sanitarinės apsaugos profilaktinės priemonės turi didelę įtaką šio kenkėjo populiacijos sumažinimui bei židinių plitimui: per pirmą pusmetį buvo išdėstytos 4511 feromoninės gaudyklės ir 5471 ktm.

vabzdžiagaudžių medžių ir medienos. Nors Valstybinės miškų tarnybos Miško sanitarinės apsaugos skyriaus specialistų vykdomas žievėgraužio tipografo populiacijos sekimas parodė 15% didesnę pirmos generacijos skraidžiusių vabalų kiekį, tačiau masiniams kenkėjo židiniams formotis orai nebuvo palankūs.

Iš vabzdžių miško želdinius/žėlinius, kaip ir įprasta, labiausiai niokojo pušiniai straubliukai - 118 ha plote. Naikinamosios priemonės pušinių straubliukų židiniuose atliktos 89 ha plote. Išvengti didesnių pušinių straubliukų pažeistų plotų leido atliktos profilaktinės miško sanitarinės apsaugos priemonės, tokios kaip sodmenų šaknų apdorojimas insekticidu ar mėšlo/molio tyre (apdorota virš 9 milijonų vienetų sodmenų), duobučių pušiniams straubliukams sugaudyti iškasta 466 ha plote. Pušinių straubliukų monitoringo metu, iki liepos vidurio vidutiniškai vienoje duobelėje sugautas 1091±62* vabalas, kai 2016 metais tuo pačiu laikotarpiu – 523±41* vabzdžiai. Galima teigti, kad šio kenkėjo populiacija šiemet yra du kartus gausesnė nei pernai.

Medžių grybinės ligos registruotos 2568 ha plote (apie 44% nuo visų židinių ploto). 582 ha židinių likviduoti atlikus priemones. Didžiausius ligų židinių plotus ir toliau tradiciškai sudaro chroniškos ligos: drebulinės pinties pažeisti medynai (1208 ha) ir džiūstantys uosynai (1032 ha). Chroniškų židinių antram pusmečiui lieka 1941 ha plote.

Žvėrys mišką pažeidė 1897 ha plote (apie 32% nuo visų pažeidimų). Atlikus priemones pažeidimai pašalinti 606 ha plote. Pagrindiniai žalos darytojai yra elniniai žvėrys (1845 ha) ir bebrai (42 ha). Žvėrių daroma žala labai panaši kaip ir 2016 metais (1948 ha). Vis didėja briedžių daroma žala medynams: nuo 107 ha per 2016 metų pirmą pusmetį iki 143 ha 2017 metų pirmą pusmetį.

Abiotinių ir kitų veiksnių sukeltų pažeidimų per 2017 metų pirmą pusmetį užregistruota 724 ha plote (apie 12% nuo visų židinių ploto). Daugiausia (beveik 84%) šios kategorijos pažeidimų, kaip ir kasmet, sukėlė vėjas – įvairiu intensyvumu mišką išvertė ir išlaužė medžius 608 ha plote. Vidutiniškai per Lietuvą, registruotame židinyje buvo išversta/išlaužta apie 37% medžių. Atlikus priemones padariniai likviduoti 518 ha plote, kuriame sugaminta apie 27 tūkst. kietmetrių medienos.

Per pirmą 2017 metų pusmetį atlikta daug miškų sanitarinės būklės gerinimui skirtų, profilaktinių darbų: iškabinti net 10457 inkilai, išvalyti 8209 ankstesniais metais iškelti inkilai, aptverti 464 skruzdėlynai, atrinkti ir pažymėti 604 uoksniai medžiai, įrengtos 35 stebyklos plėšriesiems paukščiams želdiniuose/žėliniuose 71 ha plote.

Kenkėjas	2017 m. I pusmetis		Progozė 2017 m. II pusmečiui
Lajų kenkėjai	nedaug		Medžių lajų kenkėjų masinio dauginimosi židinių neprognozuojama.
Liemenų kenkėjai	nedaug		Žievėgraužio tipografo plitimo rizika išlieka vėjo pažeistuose eglėnuose.
Želdinių/žėlinių ir jaunuolynų kenkėjai	nedaug		Kenkėjų populiacijos ir daroma žala stabili eilę metų.
Medžių grybinės ligos	daug		Chroniškų ligų (uosiu džiūvimas, drebulinė pintis) pažeisti plotai išliks dideli.

2017 metų pirmo pusmečio pažeidimai tiek savo struktūra, tiek apimtimis buvo gan panašūs į 2016 metų pirmą pusmetį. Sanitariniu požiūriu nepalankiausia padėtis 2017 metų antrajame pusmetyje numatoma pietų ir pietryčių Lietuvoje: vietose, kur laiku bus nesutvarkytos žalios eglėlių vėjavartos-vėjalaužos. Pastarosios bus puikus aplinka žievėgraužio tipografo antros generacijos dauginimuisi.

* - standartinis nuokrypis